

Grozījumi:

11.02.1999. likums / LV, 52/53 (1512/1513), 24.02.1999. / Stājas spēkā 10.03.1999.
07.09.2000. likums / LV, 321/322 (2232/2233), 14.09.2000. / Stājas spēkā 28.09.2000.
16.12.2004. likums / LV, 208 (3156), 28.12.2004. / Stājas spēkā 11.01.2005.
05.10.2006. likums / LV, 166 (3534), 18.10.2006. / Stājas spēkā 01.11.2006.
12.06.2009. likums / LV, 97 (4083), 26.06.2009. / Stājas spēkā 01.07.2009.
17.06.2010. likums / LV, 106 (4298), 07.07.2010. / Stājas spēkā 21.07.2010.
21.10.2010. likums / LV, 178 (4370), 10.11.2010. / Stājas spēkā 11.11.2010.
16.12.2010. likums / LV, 205 (4397), 29.12.2010. / Stājas spēkā 01.01.2011.
16.05.2013. likums / LV, 106 (4912), 04.06.2013. / Stājas spēkā 18.06.2013.
21.12.2017. likums / LV, 3 (6089), 04.01.2018. / Stājas spēkā 18.01.2018.

Saeima ir pieņēmusi un Valsts
prezidents izsludina šādu likumu:

Par zemes dzīlēm

I nodaļa Vispārīgie noteikumi

1.pants. Likumā lietotie termini

Likumā ir lietoti šādi termini:

- 1) **augsne** — virsējais irdenais zemes garozas slānis, kas veidojies atmosfēras un bioloģisko faktoru ietekmē un kam piemīt dabiska auglība;
- 2) **bieži sastopamie derīgie izrakteņi** — Latvijas teritorijā izplatīti un pietiekamā daudzumā esoši derīgie izrakteņi;
- 2¹) **bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauja** - administratīvais akts, kas tā adresātam piešķir tiesības izmantot zemes dzīles noteiktās robežās un noteiktu laiku, ievērojot atļaujas noteikumus;
- 3) **derīgie izrakteņi** — neorganiskas vai organiskas izcelsmes veidojumi (arī pazemes ūdeņi), kuru izmantošana ir praktiski iespējama un ekonomiski izdevīga;
- 4) **derīgo izrakteņu atradne** — dabisks derīgo izrakteņu sakopojums, kuru daudzums, kvalitāte un ieguves apstākļi ir izvērtēti un kuru praktiska izmantošana ir iespējama;
- 5) **derīgo izrakteņu atradņu reģistrs** — datu sakopojums par derīgo izrakteņu krājumiem atradnēs un to kvalitāti;
- 6) **derīgo izrakteņu ieguve** — darbu komplekss derīgo izrakteņu atdalīšanai no to dabiskās vides;

7) **derīgo izrakteņu izpēte** — licences laukumā veicami ģeoloģiski, ģeofizikāli, ģeoķīmiski un tehniski darbi, kuru mērķis ir noteikt derīgo izrakteņu kvalitāti un krājumus atradnē, kā arī novērtēt derīgo izrakteņu atradnes komerciālo nozīmi;

8) **derīgo izrakteņu krājumu balance** — datu sakopojums attiecībā uz noteiktu laika periodu par derīgo izrakteņu ieguves apjomiem, krājumu zudumiem un atlikušajiem derīgo izrakteņu krājumiem;

9) **derīgo izrakteņu meklēšana** — mērķorientēta ģeoloģiskā izpēte nolūkā atrast turpmākai izpētei perspektīvas derīgo izrakteņu iegulas;

10) **grodu aka** — ar grodiem nostiprināta ūdens ņemšanas ietaise pazemes ūdeņu uztveršanai;

11) **ģeoloģiskā informācija** — dati par zemes dziļu uzbūvi, īpašībām un resursiem;

12) **ģeoloģiskā izpēte** — visu veidu ģeoloģiskie darbi, to skaitā ģeoloģiskie pētījumi, kuru mērķis ir noskaidrot zemes dziļu uzbūvi, sastāvu, īpašības, stāvokli, kā arī derīgo izrakteņu un zemes dziļu derīgo īpašību izplatības un izvietojuma likumsakarības;

13) **ūdens ieguves urbums** — ar caurulēm nostiprināta ūdens ņemšanas ietaise pazemes ūdeņu uztveršanai;

14) **licences laukums** — konkrētam zemes dziļu izmantošanas mērķim paredzēts zemes dziļu iecirknis (bloks) vai arī vairāku iecirkņu (bloku) vai to daļu sakopojums, kura robežas ir noteiktas zemes dziļu izmantošanas licencē vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujā;

15) **ogļūdeņraži** — neapstrādāta nafta (jēlnafta), dabas gāze un gāzes kondensāti;

15¹) **pazemes būves** — tuneļi, mākslīgās alas, šahtas, patvertnes, kā arī ogļūdeņražu un ogļskābās gāzes glabātavas ģeoloģiskajās struktūrās;

15²) **zemes dziļu derīgās īpašības** — iežu fizikālās īpašības (porainība, caurlaidība, blīvums, izolētspēja, termālā enerģija u.c.), kā arī ģeoloģiskās struktūras, kuras var izmantot tautsaimniecībā;

15³) **ogļūdeņražu meklēšana** — teritorijas ģeofizikālā un ģeoķīmiskā izpēte un datu apstrāde, lai analizētu tās ģeoloģisko uzbūvi un novērtētu ogļūdeņražu iegulu potenciālo izplatību;

15⁴) **ogļūdeņražu izpēte** — ogļūdeņražu ģeoloģiskā, ģeofizikālā un ģeoķīmiskā izpēte, izpētes urbuma ierīkošana, izpētes darbi urbumā, tai skaitā serdes pacelšana, ģeofizikālā izpēte, eksperimentālā urbuma šķidrums (arī ogļūdeņražu) atsūkšanās, kvalitātes testēšana un citi darbi, lai novērtētu un izvēlētos ieguves tehnoloģijas un aprēķinātu ogļūdeņražu krājumus;

15⁵) **eksperimentālā ogļūdeņražu ieguve** — ogļūdeņražu izpētes laikā veikta to sūkšanās no ogļūdeņražu izpētes urbuma, ogļūdeņražu sastāva un kvalitātes testēšana, lai noteiktu ogļūdeņražu iegulas lielumu, to sastāvu, kā arī efektīvāko piemērojamo tehnoloģiju ogļūdeņražu ieguvei;

15⁶) **ogļūdeņražu ieguve** — ogļūdeņražu atdalīšana no to dabiskās vides, lai gūtu peļņu no šo ogļūdeņražu pārdošanas;

16) (*izslēgts ar 16.12.2004. likumu*);

17) **valsts nozīmes derīgie izrakteņi** — ogļūdeņraži [neapstrādāta nafta (jēlnafta), dabas gāze] un pazemes ūdeņi (saldūdeņi, minerālūdeņi, termālie ūdeņi un rūpniecībā izmantojamie ūdeņi);

18) **valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradne** — Ministru kabineta noteikta atradne, kura atrodas Latvijas teritorijā vai ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā un kuras krājumi nodrošina valsts vai vairāku tās reģionu vajadzības pēc attiecīgā derīgā izrakteņa;

19) **valsts nozīmes zemes dziļu nogabals** — Ministru kabineta noteikti zemes garozas iecirkņi Latvijas teritorijā vai ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, kuros ir noteiktas zemes dziļu īpašības un kuru lietošanai var būt sevišķi svarīga nozīme valsts ekonomikas, aizsardzības un citās jomās;

20) **zemes dzīles** — zemes garozas daļa, kas atrodas zem augsnes, iekšzemes un jūras ūdeņiem līdz

dziļumam, kurā ekonomiski un tehniski ir iespējama tās izmantošana;

21) **zemes dzīļu izmantošana** — ģeoloģiskā izpēte, derīgo izrakteņu ieguve un zemes dzīļu derīgo īpašību izmantošana;

22) **zemes dzīļu izmantošanas licence** — administratīvais akts, kas tā adresātam piešķir tiesības izmantot zemes dzīles noteiktās robežās, noteiktā veidā un noteiktu laiku, ievērojot licences noteikumus;

23) **zemes garoza** — zemes ārējā cietā daļa, kuras biezums Latvijā ir 40—64 km;

24) **zemes dzīļu fonds** — visas izmantojamās un neizmantojamās zemes dzīles Latvijas teritorijā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā neatkarīgi no to piederības (īpašnieka);

25) **zemes dzīļu monitorings** — zemes dzīļu stāvokļa novērošanas, kontroles, analīzes un prognozēšanas sistēma;

26) **zemes dzīļu fonda valsts ģeoloģiskā pārraudzība** — normatīvajos aktos noteikta pasākumu sistēma, kuras uzdevums ir raudzīties, kā tiek ievērota tiesību aktos, normatīvajos dokumentos un atļaujās vai licencēs noteiktā zemes dzīļu izmantošanas kārtība (derīgo izrakteņu ģeoloģiskās izpētes atbilstības programma un sasniegto rezultātu izvērtēšana, derīgo izrakteņu krājumu akcepts un uzskaitē).

(11.02.1999. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.12.2004., 05.10.2006., 17.06.2010. un 16.05.2013. likumu, kas stājas spēkā 18.06.2013.)

2.pants. Likuma mērķis

Likuma mērķis ir nodrošināt zemes dzīļu kompleksu, racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī noteikt zemes dzīļu aizsardzības prasības.

(16.12.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 11.01.2005.)

3.pants. Īpašuma tiesības

(1) Zemes dzīles un visi derīgie izrakteņi, kas tajās atrodas, pieder zemes īpašniekam.

(2) Zemes īpašnieks vai tā attiecīgi pilnvarota persona, ja zemes īpašnieks ir publiska persona (turpmāk — pilnvarotā persona), var rīkoties ar zemes dzīlēm, ciktāl šis likums un citi normatīvie akti neierobežo viņa tiesības.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.06.2010. un 21.12.2017. likumu, kas stājas spēkā 18.01.2018.)

II nodaļa

Zemes dzīļu fonda izmantošanas pārraudzība

4.pants. Zemes dzīļu fonda izmantošanas pārraudzības iestādes

(1) Zemes dzīļu fonda izmantošanas pārraudzību neatkarīgi no tā piederības (īpašnieka) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā valsts vārdā veic:

1) Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, tās padotībā esošās iestādes un valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs";

2) Ekonomikas ministrija;

3) vietējās pašvaldības.

(2) Minēto iestāžu kompetenci nosaka šis likums un citi likumi, kā arī Ministru kabineta apstiprināti attiecīgo ministriju un iestāžu nolikumi un citi normatīvie akti.

(3) Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija nodrošina zemes dzīļu fonda ģeoloģisko pārraudzību un racionālas izmantošanas kontroli.

(4) Ekonomikas ministrija Ministru kabineta noteiktajos licenču laukumos Ministru kabineta noteiktajā kārtībā izsniedz ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves licences, kā arī veic ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves administratīvo pārraudzību.

(5) Vietējās pašvaldības savās administratīvajās teritorijās:

1) Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un ievērojot Valsts vides dienesta noteiktos ieguves limitus, izsniedz atļaujas bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvei, izņemot šā likuma 10.panta pirmās daļas 3.punkta "a" un "b" apakšpunktā noteiktos gadījumus;

2) pārrauga derīgo izrakteņu ieguves vietu rekultivāciju.

(6) Pašvaldībām nodoto funkciju izpildei nepieciešamo izdevumu segšanai izmanto ieņēmumus no valsts nodevas, kas saņemta par bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujām.

(7) *(Izslēgta ar 16.12.2004. likumu.)*

(11.02.1999. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.12.2004., 05.10.2006., 12.06.2009., 17.06.2010. un 16.12.2010. likumu, kas stājas spēkā 01.01.2011.)

5.pants. Zemes dzīļu izmantošanas pārraudzības formas

(1) Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā:

1) akceptē un uzskaita derīgo izrakteņu krājumus;

2) sastāda derīgo izrakteņu atradņu reģistru un derīgo izrakteņu krājumu bilanci;

3) *(izslēgts ar 12.06.2009. likumu);*

4) iegūst, apkopo ģeoloģisko informāciju un to uzglabā Valsts ģeoloģijas fondā;

5) organizē valsts teritorijas ģeoloģisko kartēšanu.

(2) Ministru kabinets ir tiesīgs juridiskajām un fiziskajām personām piederošo zemi un tās dzīles likumos noteiktajos gadījumos apgrūtināt ar valstij nepieciešamajiem īpašuma tiesību aprobežojumiem.

(3) Nacionālās drošības, vides un zemes dzīļu aizsardzības vajadzībām, valsts nozīmes derīgo izrakteņu un atradņu, kā arī valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu izmantošanai, valstiski nozīmīgu būvju ierīkošanai un ekspluatācijai īpašniekiem var atsavināt zemi saskaņā ar likumu "Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts un sabiedriskajām vajadzībām".

(4) Ministru kabinets:

1) nosaka kārtību, kādā valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" akceptē derīgo izrakteņu krājumus un saskaņo ūdens ieguves urbuma un avota pasi;

2) apstiprina ar derīgo izrakteņu krājumu akceptēšanu un ūdens ieguves urbuma un avota pases saskaņošanu saistīto maksas pakalpojumu cenrādi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 11.02.1999., 16.12.2004., 12.06.2009. un 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

III nodaļa Zemes dzīļu izmantošana

6.pants. Zemes dzīļu izmantošanas pamatprincipi

(1) Zemes dzīles ir neatjaunojama vērtība, kas izmantojama vienlaikus zemes īpašnieku, valsts un sabiedrības labā.

(2) Zemes dzīļu vērtība netiek ietverta īpašuma kadastrālajā vērtībā, un par zemes dzīlēm nav jāmaksā īpašuma nodoklis. Zemes īpašnieks vai pilnvarotā persona zemes dzīles sava zemes īpašuma robežās izmanto bez maksas saskaņā ar šā likuma 11.panta noteikumiem.

(3) Zemes dzīļu izmantotāji zemes dzīles izmanto, ievērojot normatīvo aktu prasības par kultūras pieminekļu aizsardzību, ietekmes uz vidi novērtējumu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu, kā arī citu vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.

(4) Nodrošinot zemes dzīļu racionālu izmantošanu un aizsardzību, valsts un pašvaldības šajā likumā un citos normatīvajos aktos paredzētajos gadījumos un noteiktajā kārtībā var ierobežot, apturēt vai pārtraukt jebkuru juridisko un fizisko personu darbību zemes dzīļu izmantošanā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.10.2006. un 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

7.pants. Zemes dzīļu izmantošanas veidi

Zemes dzīļu izmantošanas veidi ir šādi:

- 1) ģeoloģiskā, hidroģeoloģiskā, inženierģeoloģiskā, ģeoekoloģiskā vai ģeofizikālā izpēte;
- 2) zemes dzīļu monitoringa sistēmas izveide vai monitoringa veikšana;
- 3) derīgo izrakteņu meklēšana, izpēte vai ieguve;
- 4) zemes dzīļu derīgo īpašību izmantošana;
- 5) urbuma ierīkošana, konservācija un likvidācija, izņemot urbuma ierīkošanu, izmantojot zemes dzīles šā panta 1. un 2.punktā minētajā veidā.

(17.06.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

8.pants. Zemes dzīļu izmantotāji

(1) Zemes dzīles izmanto:

- 1) zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs;
- 2) zemes īpašnieka pilnvarotā persona;
- 3) persona, kas ar zemes īpašnieku vai pilnvaroto personu noslēgusi līgumu, kurā norādīts zemes dzīļu izmantošanas veids. Šis līgums ir obligāts priekšnoteikums zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas saņemšanai. Ja Ministru kabineta noteiktajos gadījumos zemes dzīļu izmantošanas licenci izsniedz zemes dzīļu izmantošanai visā Latvijas Republikas teritorijā, līgumu ar zemes īpašnieku vai pilnvaroto personu noslēdz pirms zemes dzīļu izmantošanas uzsākšanas;
- 4) iekšzemes publiskajos ūdeņos — persona, kurai izsniegta zemes dzīļu izmantošanas licence vai dabas resursu lietošanas atļauja;
- 5) Latvijas Republikas iekšējos jūras ūdeņos, teritoriālajā jūrā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā Ministru kabineta noteiktajos licenču laukumos — persona, kurai izsniegta zemes dzīļu izmantošanas licence vai dabas resursu lietošanas atļauja;
- 6) zinātniskā institūcija, kuras pamatdarbība ir saistīta ar pētniecību dabaszinātņu jomā un kurai piešķirti publisko tiesību vai starptautisko publisko tiesību subjektu finanšu resursi šā likuma 7. panta 1. punktā minētās izpētes veikšanai.

(2) Ministru kabinets nosaka:

- 1) zemes dzīļu izmantošanas kārtību publiskajos ūdeņos;

2) zemes dzīļu izmantošanas kārtību Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā;

3) derīgo izrakteņu ieguves kārtību;

4) nosacījumus un kārtību, kādā publiska persona iznomā zemi zemes dzīļu izmantošanai, pagarina noslēgtos nomas līgumus, kā arī zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību;

5) nosacījumus un kārtību, kādā publiska persona vai publiskas personas kapitālsabiedrība iznomā zemi šā panta pirmās daļas 6. punktā minētajam subjektam, kā arī zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību.

(21.10.2010. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.05.2013. un 21.12.2017. likumu, kas stājas spēkā 18.01.2018.)

9. pants. Zemes dzīļu izmantošanas termiņi

(1) Zemes dzīļu izmantošanas licenci vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniedz uz šādiem termiņiem:

1) ģeoloģiskajai, hidroģeoloģiskajai, inženierģeoloģiskajai, ģeokoloģiskajai vai ģeofizikālajai izpētei, derīgo izrakteņu izpētei, zemes dzīļu monitoringa sistēmas izveidei vai monitoringa veikšanai — uz laiku līdz pieciem gadiem;

2) ogļūdeņražu izpētei — uz laiku līdz 10 gadiem;

3) derīgo izrakteņu meklēšanai — uz laiku līdz pieciem gadiem;

4) urbuma ierīkošanai, konservācijai vai likvidācijai — uz laiku līdz vienam gadam;

5) derīgo izrakteņu ieguvei (izņemot šā panta 7. punktā minēto) vai zemes dzīļu derīgo tīpašību izmantošanai — uz laiku līdz 25 gadiem;

6) ģeoloģiskajai izpētei un tai sekojošai derīgo izrakteņu ieguvei vai zemes dzīļu derīgo tīpašību izmantošanai — uz laiku līdz 30 gadiem;

7) kūdras ieguvei — uz laiku līdz 75 gadiem. Licences darbības laikā Valsts vides dienests ne retāk kā reizi 25 gados pārskata licences nosacījumus un, ja nepieciešams, to atjauno vai papildina.

(2) Publiskas personas zemi zemes dzīļu izmantošanai var iznomāt uz šā panta pirmajā daļā minēto termiņu.

(3) Līgumu par funkcionāli nepieciešamās zemes vienības vai tās daļas iznomāšanu ar šā likuma 8. panta pirmās daļas 6. punktā minēto subjektu noslēdz uz termiņu, kurš nav ilgāks par zemes dzīļu izmantošanas licences termiņu.

(21.12.2017. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 18.01.2018. Sk. Pārejas noteikumu 24. punktu)

10.pants. Zemes dzīļu izmantošanas kārtība

(1) Uzsākt zemes dzīļu izmantošanu drīkst tikai tad, ja Ministru kabineta noteiktajā kārtībā (izņemot šā likuma 11.pantā minētos gadījumus) saņemta:

1) vietējās pašvaldības izsniegta atļauja - šā likuma 4.panta piektajā daļā noteiktajos gadījumos;

2) Ekonomikas ministrijas izsniegta licence - šā likuma 4.panta ceturtajā daļā noteiktajos gadījumos;

3) Valsts vides dienesta izsniegta licence:

a) gadījumā, kad bieži sastopamo derīgo izrakteņu atradne ietilpst vairāku pašvaldību administratīvajā teritorijā,

b) gadījumā, kad derīgo izrakteņu atradnē papildus bieži sastopamajiem derīgajiem izrakteņiem ir akceptēti citu derīgo izrakteņu krājumi,

c) gadījumā, kad derīgos izrakteņus iegūst pašvaldība,

d) gadījumā, kad zemes dzīles izmanto publiskajos ūdeņos, Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā,

e) visos pārējos gadījumos.

(2) Ministru kabineta noteiktajos gadījumos attiecībā uz publiskas personas īpašumā esošo zemi zemes dzīļu izmantošanas licenci derīgo izrakteņu ieguvei, izņemot ogļūdeņražu ieguvi, vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniedz personai, kura uzvarējusi konkursā vai izsolē par zemes nomas tiesībām un licences vai atļaujas saņemšanu.

(2¹) Ministru kabinets nosaka gadījumus, kad licence izsniedzama zemes dzīļu izmantošanai visā Latvijas teritorijā.

(2²) Zemes dzīļu izmantošanai publiskajos ūdeņos, Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā zemes dzīļu izmantošanas licences izsniedz konkursa kārtībā. Ja zemes dzīļu izmantošanas licence nepieciešama ar būvju būvniecību, ierīkošanu vai ekspluatāciju jūrā saistītai ģeoloģiskajai izpētei, konkursu nerīko un minēto licenci izsniedz vienai no šādām personām:

1) personai, kura saskaņā ar jūras vides aizsardzības un pārvaldības normatīvajiem aktiem ir saņēmusi atļauju vai licenci attiecīgā licences laukuma jūrā izmantošanai būvju būvniecībai, ierīkošanai, tai skaitā ar to saistītajai izpētei, un ekspluatācijai;

2) personai, kura noslēgusi rakstveida līgumu par ģeoloģiskās izpētes veikšanu ar šīs daļas 1.punktā minēto personu.

(3) Valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu izmantošanai zemes dzīļu izmantošanas licences izsniedz konkursa kārtībā. Konkursa nolikumu izstrādā un apstiprina Valsts vides dienests.

(4) Par zemes dzīļu izmantošanas licenci, bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju un atradnes pasi maksājama valsts nodeva. Nodevas apmēru un maksāšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(4¹) Valsts vides dienests izsniedz ieguves atkritumu glabāšanas atļaujas. Valsts vides dienests iesniegumu par ieguves atkritumu glabāšanas atļauju izskata un lēmumu pieņem termiņā, kas nav ilgāks par 60 dienām.

(5) Ja zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūtos derīgos izrakteņus paredzēts izlietot pašvaldību ceļu uzturēšanai, teritorijas labiekārtošanai vai to īpašumā esošo ēku uzturēšanai, tad, pamatojoties uz pašvaldību pieprasījumu un nosakot šiem darbiem nepieciešamos ieguves limitus, par zemes dzīļu izmantošanas licences izsniegšanu pašvaldībām attiecībā uz to īpašumā esošo vai tām pastāvīgā lietošanā piešķirto zemi valsts nodeva nav jāmaksā.

(6) Zemes dzīļu izmantošanas licences un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas aizliegts ieķīlāt, pārdot, dāvināt, mainīt vai citādi atsavināt. Ja mainās zemes dzīļu izmantotājs, agrāk izsniegtā licence vai atļauja zaudē spēku, bet jaunajam zemes dzīļu izmantotājam ir tiesības saņemt jaunu licenci vai atļauju bez konkursa (izsoles), ja viņš uzņemas iepriekš izsniegtajā licencē vai atļaujā noteiktos pienākumus. Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves licences var atsavināt saskaņā ar šā panta trīspadsmito daļu.

(7) Valsts nozīmes derīgo izrakteņu, valsts nozīmes atradņu izmantošanas kārtību un ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves kārtību, kā arī noteikumus par vides aizsardzību ogļūdeņražu izpētes un ieguves darbos jūrā reglamentē Ministru kabinets. Ministru kabineta noteikumi reglamentē arī valsts nozīmes derīgo izrakteņu izmantošanas kārtību gadījumos, kad zemes gabala un valsts nozīmes derīgo izrakteņu ieguves ietaišu īpašnieks nav viena un tā pati persona.

(8) Valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu izmantošanas noteikumus katram nogabalam atsevišķi nosaka Ministru kabinets.

(9) Pazemes ūdeņus izmanto, ja saskaņota ūdens ieguves urbuma vai avota pase vai akceptēti pazemes ūdeņu atradnes krājumi un saņemta atradnes pase. Vides aizsardzības normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos pirms ūdens ieguves uzsākšanas ir jāsaņem ūdens resursu lietošanas atļauja vai attiecīga atļauja piesārņojošās darbības veikšanai.

(10) Derīgo izrakteņu ieguves atļauju un zemes dzīļu izmantošanas licenču izsniegšanas konkursa vai izsoles vispārējo kārtību, kā arī ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves darbu licencēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(11) Derīgos izrakteņus, izņemot ogļūdeņražus un pazemes ūdeņus, iegūst, ja akceptēti derīgo izrakteņu krājumi, saņemta atradnes pase un izstrādāts derīgo izrakteņu ieguves projekts (ja zemes dzīļu izmantošanu regulējošie normatīvie akti noteic, ka šāds projekts ir nepieciešams). Pases saturu nosaka Ministru kabinets.

(12) Par ogļūdeņražu ieguvi maksājama valsts nodeva. Nodevas apmēru, aprēķināšanas un maksāšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(13) Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves licences var atsavināt. Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves licences ieguvējam ir jāatbilst Ministru kabineta noteiktajām prasībām un jāuzņemas visas licencē noteiktās saistības. Licences izdevējs jaunajam ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves licences ieguvējam izsniedz licenci ar tiem pašiem nosacījumiem, nemainot iepriekš izsniegtās licences termiņu. Licenciāta maiņas kārtību un nosacījumus reglamentē Ministru kabinets.

(14) Zemes dzīļu izmantotājs Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apmērā maksā ikgadēju valsts nodevu valsts pamatbudžetā par tiesībām izmantot zemes dzīles publiskajos ūdeņos, Latvijas Republikas teritoriālajā jūrā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, izņemot ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi, kā arī ģeoloģisko izpēti, kas saistīta ar būvju būvniecību, ierīkošanu un ekspluatāciju jūrā un kas notiek saskaņā ar jūras vides aizsardzības un pārvaldības normatīvajiem aktiem.

(16.12.2004. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.10.2006., 12.06.2009., 17.06.2010., 21.10.2010., 16.05.2013. un 21.12.2017. likumu, kas stājas spēkā 18.01.2018.)

11.pants. Zemes dzīļu izmantošana bez derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai zemes dzīļu izmantošanas licences

(1) Zemes īpašnieki vai pilnvarotās personas zemes dzīles, izņemot ogļūdeņražus, sava zemes īpašuma robežās izmanto bez zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas šādos gadījumos:

1) iegūstot šā likuma pielikumā noteiktos bieži sastopamos derīgos izrakteņus kopējā platībā līdz 0,5 hektāriem un līdz 2 metru dziļumam, ja iegūtos derīgos izrakteņus izmanto sava zemes īpašuma robežās;

2) ierīkojot un izmantojot grodu akas un ūdens ieguves urbumus dziļumā līdz 20 metriem, ja diennaktī paredzēts iegūt ne vairāk kā 10 kubikmetrus pazemes ūdeņu.

(2) *(Izslēgta ar 17.06.2010. likumu)*

(16.12.2004. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.10.2006., 12.06.2009. un 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

11.¹ pants. Zemes dzīļu izmantošana, iegūstot derīgos izrakteņus pazemes un virszemes būvju būvniecības rezultātā

(1) Ja pazemes un virszemes būvju būvniecības, tajā skaitā dīķu un citu ūdenstilpju ierīkošanas, virszemes ūdensobjektu gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas rezultātā tiek iegūti derīgie izrakteņi un tos paredzēts realizēt, tad nepieciešama reģionālās vides pārvaldes izsniegta dabas resursu lietošanas atļauja.

(2) Veicot pazemes un virszemes būvju būvniecību, virszemes ūdensobjektu gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas darbus, kuru rezultātā iegūti derīgie izrakteņi mazāk nekā 1000 kubikmetru apjomā, šā panta pirmajā daļā noteiktā atļauja nav nepieciešama.

(3) Ja virszemes ūdensobjektu ierīkošanas, gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas rezultātā tiek iegūti derīgie izrakteņi, zemes dzīļu izmantošanas licence saņemama gadījumos, kad:

1) virszemes ūdensobjektu ierīko, gultni tīra vai padziļina derīgo izrakteņu atradņu reģistrā iekļautas derīgo izrakteņu atradnes teritorijā;

2) viena vai vairāku virszemes ūdensobjektu ierīkošanas gaitā paredzēts iegūt šā likuma pielikumā minētos derīgos izrakteņus vairāk nekā 20 000 kubikmetru apjomā;

3) virszemes ūdensobjekta ierīkošanas gaitā paredzēts iegūt derīgos izrakteņus, kas nav minēti šā likuma pielikumā.

(16.12.2004. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

12.pants. Servitūta tiesības zemes dzīļu izmantošanā

(Izslēgts ar 16.12.2004. likumu, kas stājas spēkā 11.01.2005.)

12.¹ pants. Zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojums valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos

(1) Zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojumu var noteikt valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos, ja sabiedrības un valsts interesēs nepieciešams izmantot zemes dzīļu derīgās īpašības vai iegūt pazemes ūdeņus. Par katru zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojumu un zemes dzīļu vai to īpašību izmantošanas gadījumu Ministru kabinets lemj atsevišķi.

(2) Kārtību, kādā zemes īpašniekam aprēķināma un izmaksājama atlīdzība par īpašuma tiesību aprobežojumu, kas noteikts saskaņā ar šā panta pirmo daļu, nosaka Ministru kabinets. Par atlīdzības apmēru, kas maksājams par īpašuma tiesību aprobežojumu, noslēdzama rakstveida vienošanās.

(3) Ģeoloģiskās izpētes darbu veikšanai sabiedrības un valsts interesēs valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos zemes dzīļu izmantošanas licences saņemšanai šā likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktā minētais līgums nav nepieciešams, izņemot gadījumus, kad ierīko jaunus urbumus izpētes vajadzībām vai, veicot izpētes darbus, tiks nodarīti zaudējumi zemes īpašniekam. Par ģeoloģiskās izpētes darbu veikšanas laiku un vietu zemes dzīļu izmantotājs attiecīgo zemes īpašnieku informē rakstveidā vismaz divas nedēļas pirms darbu uzsākšanas.

(4) Šā panta otrajā daļā minēto atlīdzību nemaksā, ja zemes dzīļu izmantotājs, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā saņēmis zemes dzīļu izmantošanas licenci, veic ģeoloģisko izpēti sabiedrības un valsts interesēs valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos.

(16.12.2004. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

13.pants. Zemes dzīļu izmantotāju tiesības

Zemes dzīļu izmantotājiem ir šādas tiesības:

- 1) izmantot zemes dzīles zemes dzīļu izmantošanas licencē vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujā norādītajai darbībai;
- 2) izlietot zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūto saskaņā ar saņemto atļauju vai licenci un spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem;
- 3) izlietot derīgo izrakteņu ieguves un pārstrādes gaitā iegūtos blakusproduktus, ja atļaujā vai licencē nav noteikti ierobežojumi;
- 4) ierosināt atļaujas vai licences izsniedzējam pārskatīt atļaujā vai licencē norādītos nosacījumus, ja zemes dzīļu izmantošanas gaitā atklājas apstākļi, kas būtiski atšķiras no atļaujā vai licencē norādītajiem;
- 5) saņemt atļaujas vai licences termiņa pagarinājumu vai jaunu atļauju vai licenci, ja ir pienācīgi pildīti iepriekšējās atļaujas vai licences nosacījumi un ja to pieļauj ar zemes īpašnieku vai pilnvaroto personu noslēgtais zemes dzīļu izmantošanas līgums.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.10.2006. un 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

14.pants. Zemes dzīļu izmantotāju pienākumi

Zemes dzīļu izmantotāju pienākums ir:

- 1) ievērot normatīvo aktu prasības, zemes dzīļu izmantošanas licences, bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai dabas resursu ieguves atļaujas nosacījumus, veicot darbus, kas saistīti ar zemes dzīļu izmantošanu;

- 2) ievērot Ministru kabineta apstiprināto derīgo izrakteņu ieguves kārtību;
- 3) zemes dzīļu ģeoloģiskās izpētes gaitā nodrošināt ģeoloģiskās dokumentācijas sagatavošanu un gādāt par tās saglabāšanu;
- 4) iesniegt valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" atļaujā vai licencē noteiktajā kārtībā un termiņos ģeoloģisko informāciju, kā arī iegūtos datus par derīgo izrakteņu krājumiem un to īpašībām;
- 5) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā iesniegt nepieciešamos pārskatus par zemes dzīļu izmantošanu;
- 6) ievērot vides aizsardzību, kultūras pieminekļu aizsardzību, zemes lietošanas veida maiņu, kā arī būvju un citu objektu aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasības un nepieļaut, ka zemes dzīļu izmantošana atstātu kaitīgu ietekmi uz tiem; zemes dzīļu izmantotājiem nav jāuzņemas atbildība par iepriekšējo izmantotāju pieļautajiem attiecīgo normatīvo aktu pārkāpumiem;
- 7) noņemt un saglabāt auglīgo augsnes daļu rekultivācijai;
- 8) uz sava rēķina rekultivēt zemes dzīļu izmantošanas rezultātā radušos zemes gabala bojājumus atļaujā vai licencē norādītajā termiņā;
- 9) *(izslēgts ar 17.06.2010. likumu);*
- 10) apturēt vai ierobežot zemes dzīļu izmantošanu, ja atklājas zinātnei, kultūrai un vides aizsardzībai nozīmīgi ģeoloģiskie veidojumi, meteorīti, arheoloģiskie vai citi objekti, kā arī nekavējoties ziņot par atklājumu atļaujas vai licences izsniedzējam, ja nepieciešams — Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai. Ja turpmāka zemes dzīļu izmantošana apdraud vai bojā šos objektus, zemes dzīļu izmantošana jāpārtrauc;
- 11) apsaimniekot ieguves atkritumus saskaņā ar Ministru kabineta noteikto ieguves rūpniecības atkritumu apsaimniekošanas kārtību;
- 12) kompensēt valstij ar atmežošanas izraisīto negatīvo seku novēršanu saistītos izdevumus (ja derīgo izrakteņu ieguve paredzēta mežā) atbilstoši normatīvajiem aktiem meža un ar to saistīto darbību jomā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.12.2004., 05.10.2006., 12.06.2009., 17.06.2010. un 16.05.2013. likumu, kas stājas spēkā 18.06.2013.)

IV nodaļa

Zemes dzīļu aizsardzība

15.pants. Galvenās prasības zemes dzīļu aizsardzībā

Galvenās prasības zemes dzīļu aizsardzībā ir šādas:

- 1) zemes dzīļu pilnīga un kompleksa izpēte;
- 2) racionāla derīgo izrakteņu ieguve, kā arī atradnēs sastopamo blakusproduktu izmantošana;
- 3) zemes dzīļu izmantošana, nepieļaujot kaitīgu ietekmi uz derīgo izrakteņu krājumiem un zemes dzīļu īpašībām;
- 4) zemes dzīļu izmantošana, nepieļaujot piesārņošanu ar pazemes un virszemes būvēs un krātuvēs glabājamām ekoloģiski bīstamām vielām, kā arī notekūdeņiem;
- 5) zemes dzīļu izmantošanas regulēšana un kontrole.

16.pants. Zemes dzīļu izmantošanas ierobežošana, apturēšana, licences vai atļaujas anulēšana

(1) Valsts vides dienests pieņem lēmumu par zemes dzīļu izmantošanas ierobežošanu vai apturēšanu, ja tas konstatē, ka tiek pārkāptas zemes dzīļu izmantošanas licences, bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai zemes dzīļu izmantošanu regulējošo normatīvo aktu prasības, kā arī tad, ja zemes dzīļu izmantošanas rezultātā rodas draudi cilvēka veselībai, videi vai īpašumam. Valsts vides dienesta lēmumu var apstrīdēt Vides pārraudzības valsts birojā. Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

(2) Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija ierosina zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas izsniedzējam ierobežot vai apturēt zemes dzīļu izmantošanu, ja tās rezultātā tiek apdraudēti kultūras pieminekļi.

(3) Zemes dzīļu izmantošanas licenci vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju tās izsniedzējs atceļ, ja licences vai atļaujas adresāts:

1) gada laikā no zemes dzīļu izmantošanas licences (izņemot licenci derīgo izrakteņu ieguvei) spēkā stāšanās dienas nav uzsācis zemes dzīļu izmantošanu;

2) triju gadu laikā no attiecīgās licences vai atļaujas spēkā stāšanās dienas nav uzsācis derīgo izrakteņu ieguvi (izņemot ogļūdeņražu ieguvi);

3) izmanto zemes dzīles tādā veidā, kāds nav noteikts zemes dzīļu izmantošanas licencē;

4) atkārtoti pārkāpj normatīvo aktu prasības attiecībā uz zemes dzīļu izmantošanu un aizsardzību vai zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas nosacījumus.

(4) Valsts vides dienesta lēmumu par zemes dzīļu izmantošanas licences atcelšanu var apstrīdēt Vides pārraudzības valsts birojā. Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

(5) Pašvaldības lēmumu par bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas atcelšanu var apstrīdēt un pārsūdzēt likumā "Par pašvaldībām" un Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

(6) Iesnieguma iesniegšana šajā pantā noteiktā lēmuma par zemes dzīļu izmantošanas ierobežošanu vai apturēšanu vai zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas atcelšanu apstrīdēšanai vai pieteikuma iesniegšana tiesā par šāda lēmuma atcelšanu, spēkā esamību vai atzīšanu par prettiesisku neaptur šā lēmuma darbību.

(17.06.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

17.pants. Derīgo izrakteņu izplatības laukumu apbūves nosacījumi

(1) Izskatot apdzīvoto vietu, rūpniecības vai atpūtas kompleksu, kā arī citu objektu būvniecības projektus, vides aizsardzības iestādes izvērtē, vai apbūvējamās teritorijas zemes dzīlēs nav valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes.

(2) Valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradņu vai valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu izplatības laukumu apbūve, kā arī pazemes būvju projektēšana un celtniecība pieļaujama tikai pēc Valsts vides dienesta atļaujas saņemšanas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.12.2004. un 12.06.2009. likumu, kas stājas spēkā 01.07.2009. Grozījums otrajā daļā par kompetentās institūcijas maiņu stājas spēkā 01.08.2009. Sk. Pārejas noteikumu 14.punktu.)

18.pants. Zemes dzīļu izmantošanas un aizsardzības kontrole

(1) Zemes dzīļu izmantošanas un aizsardzības kontroli šajā likumā un citos zemes dzīļu izmantošanu regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai zemes dzīļu izmantošanas licences izsniedzējs vai Valsts vides dienests.

(2) Pašvaldība pēc saskaņošanas ar Valsts vides dienestu var veikt vietējas nozīmes pasākumus zemes dzīļu aizsardzībai un to izmantošanas kontrolei šā likuma ietvaros.

(16.12.2004. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.10.2006. likumu, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

V nodaļa

Atbildība par pārkāpumiem zemes dzīļu izmantošanā un zaudējumu atlīdzināšana

19.pants. Atbildība par pārkāpumiem zemes dzīļu izmantošanā

Personas, kas, izmantojot zemes dzīles, ir pārkāpušas šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktās prasības, kā arī amatpersonas, kuras pretēji šā likuma un citu normatīvo aktu prasībām izsniegušas derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai zemes dzīļu izmantošanas licences, saucamas pie likumos noteiktās atbildības.

(11.02.1999. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.10.2006. likumu, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

20.pants. Zaudējumu atlīdzināšana

(Izslēgts ar 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

21.pants. Atbildība par iepriekšējo zemes īpašnieku un zemes dzīļu izmantotāju radīto kaitējumu

(1) Zemes īpašnieks, kuram atjaunotas īpašuma tiesības uz zemi vai zeme no jauna nodota īpašumā saskaņā ar likumiem "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" un "Par zemes privatizāciju lauku apvidos", neatbild par iepriekšējo zemes īpašnieku vai zemes dzīļu izmantotāju nodarīto kaitējumu zemei un zemes dzīlēm.

(2) Zemes dzīļu īpašnieks vai zemes dzīļu izmantotājs var novērst kaitējumu, ko zemei un zemes dzīlēm nodarījušas citas personas pirms zemes īpašuma tiesību iegūšanas, par saviem līdzekļiem, veicot rekultivāciju un attīrīšanu. Šādā gadījumā tas tiek norādīts bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujā vai zemes dzīļu izmantošanas licencē un ir piemērojami atvieglojumi valsts nodevai par atļaujas vai licences saņemšanu.

(3) Zemes reformas laikā zemes īpašnieki atbrīvojami no tiesas izdevumu samaksas, ja viņi ceļ prasību tiesā par nodarīto zaudējumu atlīdzību pret iestādi, kas devusi nepamatotu atļauju zemes dzīļu izmantošanai, vai pret personām, kas patvarīgi izmantojušas zemes īpašniekiem piederošās zemes dzīles.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.12.2004. un 05.10.2006. likumu, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

22.pants. Zemes dzīļu izmantošanas un aizsardzības informatīvā bāze

(1) Ģeoloģiskā informācija tiek apkopota un uzglabāta Ģeoloģiskās informācijas sistēmā. Tajā tiek ietverti ģeoloģiskās izpētes, zinātniskās pētniecības darbu, zemes dzīļu monitoringa rezultāti, kā arī derīgo izrakteņu ieguves un cita veida zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūtie dati. Valsts ģeoloģiskās informācijas sistēma pieder valstij, to pārvalda valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs".

(2) Ģeoloģiskā izpēte, zinātniskie pētniecības darbi un zemes dzīļu monitoringi tiek veikti pēc valsts, pašvaldības, zemes dzīļu izmantotāju vai īpašnieku pasūtījuma.

(3) Valsts un pašvaldību īpašumā esošajās zemēs ģeoloģiskā izpēte un zinātniskie pētījumi tiek veikti saskaņā ar ģeoloģisko un zinātnisko pētījumu programmām vai saņemto valsts un pašvaldību pasūtījumu. Juridisko un fizisko personu īpašumā esošajās zemēs šie darbi tiek veikti saskaņā ar zinātnisko pētījumu programmām vai saņemto valsts, pašvaldību, zemes dzīļu izmantotāju vai zemes īpašnieku pasūtījumu un ar zemes īpašnieku vai zemes dzīļu izmantotāju saskaņotos laikos (termiņos).

(4) Personām, kas veic zemes dzīļu ģeoloģisko izpēti, zinātniskos pētījumus, kā arī zemes dzīļu monitoringu, jānodrošina saudzīga un taupīga attieksme pret vidi un zemes īpašnieku un zemes dzīļu izmantotāju mantu.

(5) (Izslēgta ar 17.06.2010. likumu)

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

23.pants. Ģeoloģiskās informācijas sistēmas izveidošanas un izmantošanas pamatnoteikumi

(1) Ģeoloģiskās izpētes un zinātnisko pētījumu, kā arī zemes dzīļu monitoringa rezultātā vai cita veida zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūtā informācija pieder valstij, ja šie darbi veikti par valsts budžeta vai pašvaldību līdzekļiem. Ja šāda informācija iegūta pēc juridisko vai fizisko personu pasūtījuma un par to līdzekļiem, tā pieder attiecīgajai juridiskajai vai fiziskajai personai.

(2) Pašvaldībai, ikvienai juridiskajai vai fiziskajai personai neatkarīgi no darbu finansēšanas veida zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūtā ģeoloģiskā informācija jānodod valstij valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" personā bez maksas, noslēdzot līgumu par tās izmantošanu. Informāciju, kas iegūta ogļūdeņražu ģeoloģiskās izpētes rezultātā, kā arī ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves darbos, valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" iesniedz arī Ekonomikas ministrijai. Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" informāciju apkopo, apstrādā un uzglabā, kā arī nodrošina tās pieejamību.

(3) Ģeoloģiskās informācijas īpašnieks nedrīkst aizliegt izmantot informāciju, ja ir radies kaitējums videi vai informācijas neizmantošanas dēļ tās varētu rasties.

(3¹) Ģeoloģiskās informācijas sistēma ir valsts īpašums. Šajā sistēmā ietilpst valsts ģeoloģijas fonds, arhīvs, ģeoloģiski tehniskās literatūras bibliotēka, urbumu seržu glabātava un tajā izveidotās kolekcijas, par valsts budžeta līdzekļiem izstrādātās elektroniskās informācijas sistēmas un citi dati.

(4) Ģeoloģiskās informācijas sistēmas saturu un izmantošanas noteikumus reglamentē Ministru kabinets.

(5) Ierobežotas pieejamības informācijas statuss (izņemot šā panta trešajā un sestajā daļā minēto gadījumu) ir ģeoloģiskajai informācijai un paraugiem, kas iegūti:

- 1) ogļūdeņražu meklēšanā, izpētē un ieguvē uz sauszemes, — 10 gadus no informācijas nodošanas centram;
- 2) ogļūdeņražu meklēšanā, izpētē un ieguvē jūrā, — visu attiecīgās zemes dzīļu izmantošanas licences spēkā esamības laiku.

(6) Ģeoloģiskajai informācijai, kas nav minēta šā panta piektajā daļā, ierobežotas pieejamības informācijas statuss (izņemot šā panta trešajā daļā minēto gadījumu) ir pieci gadi, ja informācijas īpašnieks to norādījis, nododot valstij ģeoloģisko informāciju.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 11.02.1999., 16.12.2004., 12.06.2009., 17.06.2010. un 16.05.2013. likumu, kas stājas spēkā 18.06.2013.)

VI nodaļa Nobeiguma noteikums

24.pants. Strīdu izskatīšanas kārtība

Strīdi, kas rodas zemes dzīļu izmantošanas gaitā, tiek izskatīti saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

Pārejas noteikumi

1. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudē likums "Par Latvijas Zemes dzīļu kodeksa apstiprināšanu", Latvijas Zemes dzīļu kodekss (Latvijas PSR Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 1976, 23. nr.; 1980, 9. nr.; 1982, 52. nr.; 1985, 1. nr.; 1988, 1. nr.).

2. Ministru kabinets sešu mēnešu laikā pēc šā likuma stāšanās spēkā apstiprina valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradņu sarakstu.

3. Līdz valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradņu saraksta apstiprināšanai par valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnēm uzskatāmas Ministru padomes 1991.gada 13.novembra lēmumā nr. 316 "Par rūpnieciskās nozīmes derīgo izrakteņu un kūdras atradņu saraksta apstiprināšanu" minētās rūpnieciskās nozīmes derīgo izrakteņu atradnes.

4. Ministru kabinets sešu mēnešu laikā pēc šā likuma stāšanās spēkā izstrādā noteikumus par valsts nozīmes derīgo izrakteņu un atradņu, kā arī valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu izmantošanas kārtību; noteikumus par ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves licencēšanas kārtību, kā arī ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves noteikumus.

(16.12.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 11.01.2005.)

5. Līdz jaunu Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2005.gada 1.jūlijam ir spēkā šādi Ministru kabineta noteikumi, ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu:

- 1) Ministru kabineta 1997.gada 8.jūlija noteikumi Nr.239 "Zemes dzīļu izmantošanas noteikumi";
- 2) Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumi Nr.307 "Valsts nozīmes derīgo izrakteņu un atradņu, kā arī valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu izmantošanas kārtība";
- 3) Ministru kabineta 2000.gada 28.novembra noteikumi Nr.412 "Noteikumi par vides aizsardzību ogļūdeņražu izpētes un ieguves darbos jūrā";
- 4) Ministru kabineta 2000.gada 8.februāra noteikumi Nr.51 "Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves noteikumi";
- 5) Ministru kabineta 2000.gada 8.februāra noteikumi Nr.52 "Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves darbu licencēšanas konkursa kārtība".

(16.12.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 11.01.2005.)

6. Ministru kabinets līdz 2005.gada 1.septembrim izdod:

- 1) šā likuma 12.¹ panta otrajā daļā minētos noteikumus;
- 2) šā likuma 14.panta 2.punktā minētos noteikumus.

(16.12.2004. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 11.01.2005.)

7. Ja zemes dzīļu derīgo īpašību izmantošana uzsākta pirms 2004.gada 16.decembrī pieņemto šā likuma grozījumu spēkā stāšanās dienas, zemes dzīļu izmantotājam nav jāsaņem derīgo izrakteņu ieguves atļauja vai zemes dzīļu izmantošanas licence līdz noslēgtā līguma par zemes dzīļu izmantošanu termiņa beigām. Šiem zemes dzīļu izmantotājiem līdz atļaujas (licences) saņemšanai jāievēro zemes dzīļu izmantošanu regulējošo normatīvo aktu prasības, kā arī jāsniedz attiecīgajai vides aizsardzības iestādei visa ar zemes dzīļu izmantošanu saistītā ģeoloģiskā informācija.

(16.12.2004. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.10.2006. likumu, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

8. Līdz jaunu Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2007.gada 30.aprīlim ir spēkā Ministru kabineta 2005.gada 21.jūnija noteikumi Nr.449 "Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas, kā arī ģeoloģiskās informācijas izmantošanas vispārīgā kārtība" un Ministru kabineta 2005.gada 13.septembra noteikumi Nr.691 "Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves noteikumi", ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu.

(05.10.2006. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

9. Ministru kabinets līdz 2006.gada 1.oktobrim izdod šā likuma 10.panta ceturtajā daļā minētos noteikumus. Līdz to spēkā stāšanās dienai zemes dzīļu izmantošanas licences un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas tiek izsniegtas par maksu saskaņā ar Ministru kabineta 2005.gada 21.jūnija noteikumiem Nr.449 "Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas, kā arī ģeoloģiskās informācijas izmantošanas vispārīgā kārtība".

(05.10.2006. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

10. Ministru kabinets līdz 2008.gada 1.maijam izdod šā likuma 14.panta 11.punktā minētos noteikumus.

(05.10.2006. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

11. Šā likuma 14.panta 11.punkts stājas spēkā 2008.gada 1.maijā.

(05.10.2006. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

12. Ministru kabinets līdz 2009.gada 7.augustam izdod šā likuma 10.panta divpadsmitajā daļā minētos noteikumus.
(12.06.2009. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

13. (Izslēgts ar 17.06.2010. likumu, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

14. Grozījumi šā likuma 4.panta trešajā un piektajā daļā, 5.panta pirmajā daļā, 10.panta pirmajā un vienpadsmitajā daļā, 11.panta otrajā daļā, 14.panta 4. un 10.punktā, 16.panta ceturtajā daļā, 17.panta otrajā daļā un 23.panta otrajā daļā par kompetentās institūcijas maiņu stājas spēkā 2009.gada 1.augustā.
(12.06.2009. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

15. Ministru kabinets līdz 2011.gada 1.septembrim izdod šā likuma 5.panta ceturtajā daļā minētos noteikumus.
(17.06.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

16. Ministru kabinets līdz 2011.gada 1.septembrim izdod šā likuma 8.panta otrajā daļā minētos noteikumus.
(17.06.2010. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 21.10.2010. likumu, kas stājas spēkā 11.11.2010.)

17. Ministru kabinets līdz 2011.gada 1.septembrim izdod šā likuma 10.panta otrajā un vienpadsmitajā daļā, kā arī 23.panta ceturtajā daļā minētos noteikumus. Līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2011.gada 1.septembrim ir piemērojami Ministru kabineta 2005.gada 21.jūnija noteikumi Nr.448 "Noteikumi par valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnēm un to izmantošanas kārtību, valsts nozīmes derīgo izrakteņu izmantošanas kārtību, kā arī zemes dzīļu izmantošanas atļauju vai licenču izsniegšanas konkursa vai izsoles kārtību" un Ministru kabineta 2007.gada 24.aprīļa noteikumi Nr.280 "Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas un ģeoloģiskās informācijas izmantošanas vispārīgā kārtība", ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu.
(17.06.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

18. Ministru kabinets līdz 2011.gada 1.septembrim izdod šā likuma 10.panta trīspadsmitajā daļā minētos noteikumus. Līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2011.gada 1.septembrim ir piemērojami Ministru kabineta 2007.gada 4.septembra noteikumi Nr.597 "Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvī un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apjomu", ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu.
(17.06.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

19. Ministru kabinets līdz 2010.gada 31.decembrim izdod šā likuma 10.panta 2.¹ un četrpadsmitajā daļā minētos noteikumus.
(17.06.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

20. Šā likuma 10.panta četrpadsmitā daļa stājas spēkā 2011.gada 1.janvārī.
(17.06.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 21.07.2010.)

21. Grozījumi šā likuma 10.panta 2.² daļā stājas spēkā vienlaikus ar Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likumu.
(21.10.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 11.11.2010.)

22. Grozījums šā likuma 8.pantā par zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību, ja publiska persona iznomā zemi zemes dzīļu izmantošanai, stājas spēkā 2013.gada 1.novembrī.
(16.05.2013. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 18.06.2013.)

23. Šā likuma 8. panta otrās daļas 4. punktā minētos noteikumus Ministru kabinets izdod līdz 2018. gada 30. novembrim. Līdz attiecīgo Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2018. gada 30. novembrim piemērojami Ministru kabineta noteikumi par publiskas personas zemes nomu, ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu.
(21.12.2017. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 18.01.2018.)

24. Zemes nomas līgumu, kurš noslēgts pirms šā likuma 9. panta pirmās daļas 7. punkta spēkā stāšanās dienas un kura darbības termiņš beidzas pirms 2018. gada 30. novembra, var pagarināt, izvērtējot lietderības apsvērumus un ievērojot nosacījumu, ka kopējais līguma termiņš no tā noslēgšanas dienas nevar pārsniegt šā likuma 9. panta pirmās daļas 7. punktā noteikto laiku.

(21.12.2017. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 18.01.2018.)

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvu

(16.12.2004. likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.10.2006. likumu, kas stājas spēkā 01.11.2006.)

Likumā iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 1994.gada 30.maija direktīvas 94/22/EK par atļauju piešķiršanas un izmantošanas noteikumiem ogļūdeņražu meklēšanai, izpētei un ieguvei un Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 15.marta direktīvas 2006/21/EK.

Likums Saeimā pieņemts 1996.gada 2.maijā.

Valsts prezidents G.Ulmanis

Rīgā 1996.gada 21.maijā

Likuma "Par zemes dzīlēm"
pielikums

Bieži sastopamo derīgo izrakteņu saraksts

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.12.2004. likumu, kas stājas spēkā 11.01.2005.)

1. Māls.
2. Smilts, smilts-grants.
3. Irdenie saldūdens kaļķieži.
4. Kūdras iegulas līdz 5 hektāru platībā vienam īpašniekam piederoša īpašuma robežās.
5. Smilšmāls, mālsmilts, aleirīts.